

Raadsinformatiebrief

Datum	2 maart 2021	Zaaknummer	1948370539
		Portefeuille	Infrastructuur, duurzaamheid, winkelcentra H.G.W.M. van Rooijen
Onderwerp	Ontwikkelingen op het gebied van transitietraject Grondstoffen en Sociaal domein		

Behandeling in commissie

Niet van toepassing.

Kennisnemen van:

De ontwikkelingen op het gebied van het transitietraject Grondstoffen en Sociaal domein.

Aanleiding

Gemeente Meierijstad bouwt aan een circulaire economie. Een van de bouwstenen daarvan is de omslag van afval naar grondstof (afgekort: VANG).

Deze VANG doelstelling is de uitwerking van de geformuleerde ambitie op het terrein van afval in het Mijlpalendocument. We formuleren een ambitieuze doelstelling op het gebied van circulaire economie: hergebruik van grondstof en afvalscheiding. We stimuleren en belonen afvalscheiding.

De VANG doelstelling kan behaald worden door betere scheiding bij zowel het fijn restafval (huishoudelijk restafval dat wordt aangeboden in een minicontainer, restafvalzak en of ondergrondse container) als het grof restafval (huishoudelijk afval dat afwijkt van fijn restafval naar aard, samenstelling of omvang).

Voor het behalen van betere scheiding zijn/worden 3 trajecten ingezet, zoals behandeld tijdens de Beeld Vormende Avond op 7 oktober 2020;

1. Onderzoek naar nascheiding,
2. Betere scheiding van fijn restafval bij zowel de particuliere huishoudens als bij scholen, verenigingen en bedrijven,
3. Betere scheiding van het grof restafval.

Het eerste traject; 'Onderzoek naar nascheiding', is reeds ingezet. Gemeente Meierijstad is in samenwerking met de gemeenten Helmond, Oss, Tilburg, 's-Hertogenbosch als ook de Cure-gemeenten (Eindhoven, Geldrop-Mierlo en Valkenswaard) en met de Provincie Noord-Brabant een initiatief gestart. Het initiatief bestaat uit het gezamenlijk onderzoeken op welke wijze nascheiding, aanvullend op de al bestaande bronscheiding, bij hoogbouw en hoog stedelijke gebieden kan bijdragen aan de landelijke milieudoelstellingen en kostenbeheersing. Binnenkort ontvangt de Raad een raadsinformatiebrief over de laatste ontwikkelingen omtrent dit onderzoek.

Het tweede traject; 'Betere scheiding van fijn restafval', bestaat uit verschillende sporen/pilots. Inzamelpilots ten behoeve van optimalisering bij de huisvuilinzameling staan op de huidige planning voor 2023, deze worden wellicht een jaar naar voren geschoven (2022).

Voor betere scheiding bij scholen, verenigingen en bedrijven wordt dit jaar (2021) een onderzoek in gang gezet. Een onderzoek naar de mogelijkheden, rolverdeling en de welwillendheid van de verschillende partijen.

Het derde traject: 'Betere scheiding van het grof restafval', kan behaald worden door optimalisatie op de milieustraten in samenwerking met de kringloop, IBN en WSD. Hiervoor wordt dit jaar een pilot uitgevoerd, ook wel veldproef genoemd. In deze brief wordt deze veldproef nader toegelicht.

Kernboodschap

Voor het behalen van de VANG doelstellingen dient naast het fijn restafval óók en vóóral het grof restafval beter gescheiden te worden.

Betere scheiding van het grof restafval kan behaald worden door optimalisatie van de afvalscheiding op de milieustraten in samenwerking met de kringloop. Concreet betekent dit dat de gemeente de functie van haar drie milieustraten wil combineren met en afstemmen op de aanwezige kringloopbedrijven in Meierijstad. De gemeente, SW bedrijven en kringloopbedrijven zien een belangrijke kans voor inzet van SW-arbeidsplaatsen en dagbesteding in dat omslagproces. Het geheel kan worden gezien als een transitietraject op het gebied van grondstoffen én sociaal domein.

Strategie grof restafval

De strategie van het transitietraject voor grof restafval is als volgt;

- Pilot textiel voor uitbouwen Textiel Sorteert Centrum.
- Circulair Ambachts Collectief voor het organiseren van een verkoopkanaal voor herbruikbare (half)producten.
- Veldproef ('Drive-thru') voor het hoogwaardig innemen van afgedankte spullen op milieustraten.
- Afweging toekomst milieustraten.

Deze elementen worden hieronder beschreven.

Textiel Sorteert Centrum

Inmiddels is de pilot textiel afgerond en daarmee het eerste onderdeel binnen het transitietraject een feit; het Textiel Sorteert Centrum.

De gehele keten van afgedankt textiel in Meierijstad wordt nu beheerd door WSD en IBN (met inzet SW-arbeidsplaatsen). Het (winkelwaardig) textiel wordt door de WSD en IBN bij de kringloopbedrijven in Meierijstad weggezet. Het overige (tweede kwaliteit) textiel wordt door de WSD en IBN via andere marktpartijen weggezet voor hergebruik en recycling. Hiermee heeft Meierijstad een circulaire economie van de afvalstroom textiel helpen mogelijk maken.

Sinds 2018 heeft het Textiel Sorteert Centrum een groei gemaakt van 235 naar 530 ton verwerkt textiel op jaarbasis. Daarmee heeft het TSC 28 fte extra werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen creëren.

Circulair AmbachtsCollectief

Met steun van de gemeente Meierijstad is een Circulair AmbachtsCollectief opgericht. Deze bestaat uit de vijf kringloopbedrijven, het Repaircafé (Welzijn de Meierij) en de twee sociaal werkbedrijven (IBN en WSD). Binnen het Circulair Ambachts Collectief wordt gestreefd naar een co-creatie waarin alle partijen hun eigen en gezamenlijke doelen kunnen verwezenlijken. Het Circulair AmbachtsCollectief neemt met de gemeente deel aan het transitietraject; een gezamenlijk traject waarin sociale arbeid en producthergebruik leidende doelen zijn.

Veldproef ('drive-thru')

Op de milieustraat bestaat het grof huishoudelijk afval uit grofweg 35% 'spullen' (apparaten, gebruiksgoederen, speelgoed, huisraad, etc.).

Voor een zo hoogwaardig mogelijk hergebruik uit grof huishoudelijk afval in een lokale circulaire economie wordt op de huidige milieustraat in Sint-Oedenrode een veldproef/*drive-thru* (*stop, drop*

& drive) georganiseerd.

De redenen voor deze locatiekeuze zijn borging van de continuïteit van brengvoorzieningen in Meierijstad voor de overige 63.000 van de inwoners en op de kleinst mogelijke schaal experimenteren van een nog nimmer beproefde innamemethode. Met deze werkwijze en schaalgrootte kunnen de uitvoerende partijen waar wenselijk het proces snel aanpassen om tot het beoogde resultaat te komen. Op deze wijze wil de gemeente een verantwoordbaar risico nemen voor het geval dat zaken anders gaan lopen dan gehoopt met deze ongebruikelijke innamemethode.

De veldproef zal plaatsvinden gedurende de periode 1 april 2021 tot in ieder geval eind 2021. In de veldproef komen bezoekers niet meer op een traditionele stortlocatie, maar kunnen snel door naar 3 speciale pleinen;

- snelplein voor glas, luiers, papier en pmd
- puin&tuinplein voor alle bouwstromen, grond en groen (asbest, dakleer, etc.)
- spullenplein voor complexe producten, waaronder elektronica, kca, en allerlei goederen.

Op het spullenplein kunnen bezoekers al hun spullen ongesorteerd op roltafels en rolkarren leggen. Voor KCA staat een speciale magazijnkar waar onder toezicht KCA op kan worden gelegd. Na het legen van de kofferbak of aanhangwagen kunnen bezoekers direct weggrijden.

Medewerkers van de Werkbedrijven sorteren en demonteren vervolgens voor doorgifte aan repair cafés, praktijkonderwijs, maak-/werkbedrijven en kringloopwinkels. Juist de inzet van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, maakt deze werkwijze uniek. Naast de doelstelling van laag naar hoogwaardige hergebruik en recycling, sluiten we daarmee tevens aan bij de doelstellingen van het sociaal domein. Deze vorm biedt een gevarieerd aanbod van leerwerktrajecten die hen de mogelijkheid geeft om werkervaring op te doen en zich verder te ontwikkelen naar een hogere loonwaarde.

Naast het beproeven van (on)mogelijkheden voor sociaal werk wordt ook onderzocht hoe restantstromen van bijvoorbeeld repair cafés als lesmateriaal van waarde kunnen zijn voor het praktijkonderwijs of als grondstof voor maak/werkbedrijven voor refurbishment, etc. Ook in repair cafés en maak-/werkbedrijven kunnen dagbesteding en andere vormen van sociale arbeid een plaats krijgen, zoals dat ook gebeurt in kringloopwinkels. Repair cafés en maak-/werkbedrijven kunnen vanzelfsprekend ook stageplaatsen bieden aan scholieren en overige mensen. Kringloopwinkels functioneren voornamelijk als uitgiftepunt van herbruikbare goederen.

Aan de veldproef werken de volgende onderwijsinstellingen mee:

- Stichting Neobots motiveert kinderen (9-14 jaar) om samen technische oplossingen te maken. De kinderen krijgen de opdracht een circulaire milieustraat te bouwen.
- SKOSO zal met haar Ontdeklab een eigen programma ontwikkelen voor basisscholen.
- Avans Hogeschool zet een team studenten aan het werk om extra afzetmogelijkheden voor de spullenstroom én het Circulair AmbachtsCollectief te verkennen.

IBN en WSD zorgen voor de sociale arbeidsinvulling van de veldproef. Sociale werkgelegenheid kan door IBN en WSD worden gecreëerd door het ophalen, sorteren, repareren, refurbishen (functie of uiterlijk van producten veranderen), ontmantelen en verkopen van allerlei producten aan het Circulair AmbachtsCollectief en gespecialiseerde afnemers van reststromen. Daarnaast kan de veldproef in een later stadium dienen voor leerwerktrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

De grondstoffen die worden ingezameld op de snel- en puin&tuinpleinen kunnen bezoekers op de gebruikelijke wijze achtergelaten. De tarieven blijven hetzelfde tijdens de veldproef als bij de overige milieustraten.

De veldproef betreft een dynamisch proces. (Bij)sturing van het gehele proces vindt plaats door constante monitoring en evaluatie.

Afweging toekomst milieustraten

De veldproef zal verduidelijken of het werken met verschillende pleinen meerwaarde heeft en in hoeverre er een hoogwaardig hergebruik uit grof huishoudelijk afval in een lokale circulaire economie bewerkstelligd kan worden.

De bevindingen zullen op termijn van invloed kunnen zijn op de overige twee milieustraten.

Beoogde resultaten

Gedurende de periode 1 april 2021 tot in ieder geval eind 2021 vindt de veldproef plaats in de vorm van een drive-thru (stop-drop-drive) voor bezoekers met milieustraatstromen ter vervanging van de traditionele milieustraat van Sint-Oedenrode. De veldproef levert naar verwachting:

planet:

- 0 kg/p/j grof restafval 'oude stijl'
- 58% grondstoffen
- 32% extra herbruikbare goederen en halffabricaten
- 10% residu (is restafval 'nieuwe stijl' afkomstig uit het sorteer- en demontageproces)

people:

- inwoners kunnen hun afval eenvoudiger en sneller kwijt
- structureel 4 werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op de milieustraat
- Leerwerktrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt op de milieustraat
- structurele plekken voor dagbesteding op enig moment in de vervolgketen van repair café en maak-/werkbedrijven
- basisonderwijs gebruikt materiaal voor het Ontdeklab
- praktijkonderwijs gebruikt lesmateriaal en praktijklokalen van het Circulair AmbachtsCollectief
- Neobot organiseert een design-challenge en ontwikkelt een circulaire milieustraat
- deelname van minstens vijf bouwstenen (kringloop, sociaal werkbedrijf, dagbesteding, onderwijs, en maak-/werkbedrijven)

profit:

- Besparing op bijstandsuitkeringen
- Meer praktijkonderwijs gericht op hergebruik en circulaire economie, meer lokale maatschappelijke cohesie
- Grotere doorstroom van goederen in kringloopwinkels

Communicatie

We informeren onze inwoners via de gebruikelijke kanalen (gemeentepagina, social media, website).

De communicatie tijdens de veldproef op de locatie zelf zal bij aanvang plaatsvinden met informatieborden langs de inrit van de milieustraat. De acceptant legt vervolgens mondeling uit wat de nieuwe spelregels zijn en verstrekt flyers met de aanleiding, doel en meerwaarde van deze veldproef.

Participatie

Het gehele transitietraject Grondstoffen en sociaal domein wordt dóór, vóór en sámen met de belanghebbende partijen doorlopen.

Daarnaast wordt de burger meegenomen in het proces door het houden van enquêtes.

Duurzaamheid

Gemeente Meierijstad bouwt aan een circulaire economie. Een van de eerste bouwstenen daarvan is de omslag van afval naar grondstof. Met 76 kg restafval per inwoner is de eerste doelstelling van maximaal 100 kg in 2020 al ruim behaald. Nu streeft de gemeente naar de (VANG) doelstelling van maximaal 30 kg restafval per inwoner (in 2025), het creëren van

werkplekken en leerwerktrajecten voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, besparing op bijstandsuitkeringen en educatietrajecten.

Financiën

De kosten voor de veldproef zullen worden bekostigd uit het huidige (reguliere) budget van de milieustraat Sint Oedenrode, zoals opgenomen in de Grondstoffenbegroting (€ 326.000,-).

De 'extra' loonkosten voor inhuur WSD/IBN personeel worden gedurende de veldproef gefinancierd door het Sociaal domein/Participatie.

Deze financiering vindt plaats middels AGR (Aandeel Gemeentelijke Reserve) middelen van IBN en dividend van WSD.

Daarnaast heeft Meierijstad met het projectplan van de veldproef deelgenomen aan een prijsvraag 'Circulaire Ambachtscentra' vanuit het Rijk en daarmee een subsidie van € 50.000,- verkregen.

Tijdens het uitvoeren van de veldproef moet blijken of restafval daadwerkelijk in hergebruik en grondstoffen kan worden omgezet. Dat geeft een besparing op de stijgende verwerkingskosten van het grof restafval. Deze besparing wordt weer gebruikt voor bekostiging van gerepareerde producten, recycling van extra grondstoffen en natuurlijk de werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.

Door inzet van mensen uit de Participatiewet ontstaat schadelastbeperking in het sociaal domein. Een uitkering wordt (uiteindelijk) vervangen door een salaris. Deels wordt dit betaald door loonkostensubsidie (doelgroep is onderdeel banenafpraak), waardoor een besparing voor de gemeente ontstaat.

Planning

De veldproef loopt van 1 april 2021 tot in ieder geval eind 2021. In vier fases wordt de veldproef uitgevoerd:

- 1) Voorbereiding tot 1 april 2021.
- 2) Testen nieuwe opstelling en monitoren volumes van hergebruik, grondstoffen en restafval in de nieuwe situatie (stapsgewijs uitbouwen van 1 dag naar alle dagen van de week).
Op overige dagen wordt de nieuwe opstelling gebruikt als traditionele milieustraat.
- 3) Testen van werkplekken voor sorteren en demonteren van afgedankte producten (stapsgewijs uitbouwen van een naar meerdere productgroepen, vb eerst witgoed, later bruingoed).
- 4) Optimaliseren en opschalen naar alle deelstromen.

De Raad zal meegenomen worden in de ontwikkelingen en bevindingen hieromtrent. Dit zal zowel informatief zijn door middel van een (een) Raadsinformatiebrie(f)ven als door middel (een) van fysieke excursie(s) in de derde fase van de veldproef (planning week 36).

Met vriendelijke groet,

Burgemeester en wethouders van de gemeente Meierijstad

De secretaris,

De burgemeester,

drs. M.G.C. Wilms-Wils RA

ir. C.H.C. van Rooij